

Tijd van monniken en ridders: Verschillende ideeën over de Vikingen

In deze les gaan de leerlingen aan de slag met de historische redeneervaardigheid 'multiperspectiviteit'. Bij het bestuderen van de cultuur van de Vikingen en hoe zij leefden, krijgen de leerlingen te maken met opvattingen, waarden, belangen en daden van historische personen. Om goed te kunnen onderzoeken waarom bepaalde dingen werden gedaan, moeten de leerlingen zich in kunnen leven in de tijd of de Viking zelf. Ze ontwikkelen historische empathie. De leerlingen gaan aan de slag met de begrippen standplaatsgebondenheid (het denken is verbonden aan de tijd, de plaats en de positie) en multiperspectiviteit. Daarnaast werken de leerlingen aan de historische redeneervaardigheid 'oorzaken en gevolgen onderscheiden'. Hierbij zien de leerlingen indirecte en directe oorzaken voor het wegtrekken uit het geboorteland en zien ze wat de gevolgen zijn in positieve en negatieve zin.

De les is gemaakt door Rosalie Kuipers, student aan Iselinge Hogeschool Doetinchem.

Lesdoelen

1. De leerlingen kunnen uitleggen waarom sommige Vikingen hun land verlieten en waar zij naartoe gingen.
2. De leerlingen kunnen op basis van bronnen beschrijven hoe andere volkeren naar de Vikingen keken.
3. De leerlingen kunnen uitleggen waarom het perspectief van de Vikingen en de mensen in ons gebied anders was.
4. De leerlingen kunnen hun argumenten onderbouwen met informatie uit de bronnen.

Organisatie

De leerlingen werken zowel klassikaal als in groepjes. Er is geen werkblad nodig bij deze les. De werkvorm is een onderwijsleergesprek. Mocht je gewend zijn in de klas toch met een werkblad te werken dan is er toegevoegd waar leerlingen hun ideeën kunnen opschrijven.

Benodigheden per groepje

- Atlas per tweetal

Benodigde voorkennis

De leerlingen moeten weten wie de Vikingen zijn, waar zij vandaan komen en in welke tijd de Vikingen naar ons gebied kwamen (het is fijn om hierbij een tijdbalk en een kaart van Europa te gebruiken). Daarnaast is het belangrijk dat zij weten hoe het leven er in Scandinavië uitzag in die tijd. Er zijn meerdere lessen in deze lessenserie beschikbaar die die informatie ook geven:

De les

De les wordt gestart met de PowerPoint. Voorkennis kan kort worden opgehaald met de afbeelding op de 1^e dia. Wat weten ze al over de Vikingen (of: wat weten ze nog van de vorige les?).

Hierna wordt de 2^e dia voorgelezen. De leerlingen worden meegenomen in het verhaal van Trin. Trin is een jongere zoon en na het overlijden van hun ouders kan hij niet op de boerderij blijven wonen. De leerlingen leren hier de eerste twee redenen waarom de Vikingen op pad konden gaan: armoede en gebrek aan land. De leerlingen worden door de opdracht geleid door middel van het verhaal en vragen die tussendoor worden behandeld. Hiervoor kan de PowerPoint worden gevolgd.

Dia 3: Laat de leerlingen met een atlas landen en plaatsen opzoeken.

Dia 4: Hierbij kan worden verteld dat de Vikingen de monniken zagen als een stel weerloze mannen die geloofden in een verkeerde God en zichzelf en het goud niet beschermden. Dan is het toch logisch dat het wordt afgepakt?

Dia 5 en 6: Hier kunnen de kenmerken van de drakkar worden behandeld. Het schip heeft meestal een drakenkop op de voorkant van het schip, ze zijn zo licht dat ze over het land kunnen worden gedragen, er is geen hut om te schuilen, het zeil werd gebruikt om te varen en er werd ook geroeid met roeispanten.

Dia 7 en 8: Hierbij kan de kennis worden geoefend. Laat de leerlingen in de dia invullen wat de antwoorden zijn en bespreek dit met de leerlingen.

Dia 9: Laat de leerlingen opzoeken waar Wijk van Duurstede ligt en aan welke rivier deze ligt. Hoe zijn ze dus gevaren? Je kunt ook de oude en huidige vorm van Nederland bekijken.

Dia 10: In deze dia wordt heel duidelijk van perspectief veranderd. Van Trin, die klaar is voor het avontuur en het goud dat hij zal gaan verdienen, naar de monniken, die alles kwijtraken.

Dia 11: Het verhaal van de diplomaat is iets aangepast. Officieel is deze gebeurtenis in Rusland bij de Wolga gebeurd. Aan zijn naam te zien kwam de diplomaat uit het Midden-Oosten. Hygiëne was heel belangrijk in het Midden-Oosten en ook de gezondheidszorg is daar in die tijd al op een heel hoog pijl. Daaruit is te verklaren dat hij iets zegt over hoe vies de Vikingen zijn. Over de lengte die geroemd werd is een grappige vergelijking met nu te maken, want mensen uit Scandinavië behoren nog steeds tot de langste mensen ter wereld.

Dia 12: Hier kunnen de leerlingen heel mooi proberen samen te vatten hoe de monniken en de diplomaat naar de Vikingen kijken. Andere perspectieven op de Vikingen zijn er bijvoorbeeld in het Midden-Oosten, waar Vikingen hun gevangenen als slaven verkochten (en ze dus als handelaren werden gezien). En natuurlijk thuis, waar ze gewoon vader, broer en zoon waren.

Het is hier heel belangrijk leerlingen uit te dagen om elementen uit de 3 bronnen te halen: dus zowel uit het verhaal van Trin, van de monnik en van de diplomaat. Zo leren ze goed na te denken.

Nabespreking

Bij de nabespreking zijn de volgende aandachtspunten van belang:

- Bespreek met de leerlingen welke verschillende standpunten er zijn. Kunnen de leerlingen het standpunt van Trin volgen? Snappen ze dat hij denkt dat dit niet fout is? Kunnen de leerlingen zich ook verplaatsen in het perspectief van de monnik of de diplomaat die allebei hele andere kanten zien van hoe een Viking zich gedraagt?
- Wat hebben de leerlingen geleerd van deze opdracht?

Trin gaat op Vikingtocht: verschillende ideeën over de Vikingen

Wat zijn de oorzaken dat Trin een Viking moet worden?

--

Hoe kijkt Trin naar de mensen die in Frisia en in Dorestad wonen?

--

Trin komt verschillende mensen tegen. Hoe kijken de volgende twee mensen tegen Trin en de andere Vikingen aan?

De monnik uit een klooster in Dorestad:

--

Ibn Fadlan, diplomaat uit Badgad:

--

Hoe zou het komen dat deze twee mensen anders naar Trin en de andere Vikingen kijken?

--

Zijn er nu ook onderwerpen waar verschillende mensen anders naar kijken?

--